

ГЕОРГИ Д. НАЧЕВ е роден на 6 май 1915 г. в с. Сатовча. Завършил е Горския техникум в Тетевен и Школата за ръководни кадри при Министерството на тежката промишленост. През 1953 г. е назначен за директор на Дикчанското горскопромишлено стопанство. Остава ръководител и след обединяването му със Сатовчанското горско стопанство, до 1974 година. Починал през септември 1998 година.

САМО ЗА 3 – 4 ГОДИНИ ВСИЧКИ СЕЧНОЗРЕЛИ ГОРИ БЯХА ДОВЕДЕНИ ДО СЪСТОЯНИЕ НА РЕДИНИ И МАЛИНАЦИ.

„Видях два призьрнати бука в гората,
призьрнати често, към либейта в стар:
от корен до върха обвили се двата –
сйтолейния низът любовний нецтар.“

Иван Вазов, „Двата бука“,
из стихосбирката „В лоното на Рила“

През Величествените гори на Дикчан

✓ **Превишеното ползване от горите остави своя отпечатък**

Този стих на Иван Вазов, претворен в народна песен, ме връща 70 години назад, към величествените букови гори, към извисяващите се над тях ели и смърчове – своеобразни зелени пирамиди, и високите стъбла на белборовите насаждения, дали името на Дикчан (бел. ред.: от тур. **дикчам** - прав бор).

Някога горите на Дикчан са вдъхвали възторг и страх. Пресича ги античният път за римския град Никополис ад Нестум (бел.ред.: „Град на победата при Места“, построен на мястото на тракийското селище Александрополис от римския император Траян в чест на победата му над даките) по билото за местностите Мичища и Превала, с. Сърница за Таш боаз – сега на дъното на яз. „Васил Коларов“, по който се предполага, че са минали войските на Александър Македонски от Драма – Неврокоп за Дунав и през с. Сатовча, вр. Костадин, м. Чаирджик и оттам за Таш боаз, където се събирали два пътя за Пловдив. Между тях се намира вр. Арсъз тепе – скривалище на разбойници, обирджии, убийци, причакващи жертвите си в м. Таш капия, намираща се между местностите Чаирджик и Хановете.

По античния път са минали и войските на 9-и пехотен полк, когато на 18 октомври 1912 г., разпръсквайки турските гранични войски, се натъкнали на силна турска съпротива на вр. Костадин, северозточно от с. Сатовча. Там е паднал убит майор Никола Топалов, родом от Калюфер. С отблъскването на турските войници този край е освободен от османско иго и оттогава местното население чества

официално деня на победата. В памет на освободителите и загиналите на 18 октомври хората поднасят цветя на върха, наречен днес Майоров гроб.

През 1913 г. е създадено Сатовчанското лесничейство, достигащо на юг до българо-гръцката граница, на изток – до м. Барак, на север – до билото на местностите Чаирджик, Казаня и Ранча, на запад – до реките Канина и Места. В тези граници горите са обхващали селскостопански земи и пасища на повече от 30 населени места. За лесничей на Лесничейството е назначен Иван Апостолов.

През 1925 г. започва разкрупняването на Сатовчанското лесничейство – от района са отделени горите на Дикчан. Създаден е Държавен горски участък, управляван от доспатския държавен лесничей Дончо Костов, който построява малка барака в м. Мишкин бунар и назначава горските надзиратели Каркъмов, Талпов и Ролев за охрана на горите.

През 1932 г. част от горите на Сатовчанското лесничейство е отделена и е основано Ковачевското общинско лесничейство, начело с лесничей Стаевски. През 1933 г. от Сатовчанското лесничейство е отделен северният склон на Караорман и е създадено Беслетското държавно лесничейство, оглавявано от лесничей Васил Серафимов, който поема ръководството и на Дикчанския държавен участък.

През 1937 г. е създадено Дикчанското държавно лесничейство „Княз Симеон Търновски“, на което е предаден и отдел 26, сега резерват „Конски дол“. За лесничей е назначен П. Хаджийски, който, въ-

преки трудностите по снабдяването и строителството, през 1938 г. поставя начало на залесяването, ползването и охраната на горите и дивеча. До 1940 г. горските стопанства в Дикчан и Беслет са ръководени от Чепинската районна дирекция по горите и лова, а след това – от Неврокопската районна дирекция по горите.

През 1936 г. връх Дикчан се преименува на Унден в знак на благодарност към шведския професор Остен Унден, който справедливо защитава България в спора ѝ с Гърция пред Международния съд в Хага за правото ѝ на собственост върху горите от югозападната част на Родопите.

През 1950 г. общинските гори са присъединени към държавните. Става сливане на горите на Дикчанското държавно горско стопанство и Сатовчанското общинско лесничество. За директор на Стопанството е назначен инж. Тодор Паракозов.

През 1952 г. е извършена нова реорганизация на горското стопанство – дейностите по дърводобива са отделени от тези по стопанисването на горите и на една и съща територия са създадени Дикчанското горскопромишлено стопанство и Сатовчанското горско стопанство. Дикчанското стопанство е натоварено с дърводобивната дейност и с извоза на дървесината до дървообработващите предприятия. Сатовчанското стопанство се грижи за лесокултурните и лесозащитните мероприятия, като основната му задача е да извежда маркирането на определените за сеч дървета една година предварително. Тази форма на стопанисване се оказва неудачна, защото при извършването на дърводобива често се налага да бъдат отрязани немаркирани дървета, което води до съставянето на актове и воденето на съдебни дела. За по-малко от година се стига до смяната на четирима директори на Дикчанското горскопромишлено стопанство. Сатовчанското горско стопанство бързо навакса с маркирането, но Дикчанското не е било подготвено да поеме голямото количество дървесина, определено за ползване. Нужно е било да бъдат

Извозване на дървени материали по дековилната линия в м. Величка река. Връщането на вагонетката се е извършвало с използването на животинска тяга (волове)

Местност Караорман, отд. 14 (до временен склад – Гроба). Смърчово дърво с диаметър 90 см. Работници (секачи) от Банско. На снимката е рев. лесничей Хаджийски (вдясно от дървото) с представител на Дирекция „Въздухоплаване“ (вляво), 1939 г.

построени жилища за работниците, обори, горски пътища до обектите.

През 1953 г., след като завърших двугодишната Школа за ръководни кадри в София, бях назначен за директор на Дикчанското горскопромишлено стопанство. След проведените през 1954 и 1955 г. национални съвещания Стопанството зае първо място по производителност в окръга и страната, а връченото от Министерски съвет знаме остана завинаги в Стопанството. Против превишеното ползване се обяви инж. Васил Серафимов – заместник пред-

Пред административната сграда на Горското стопанство в м. Мишкин кладенец – Стария Дикчан, 1939 г.

седател на Главно управление по горите, който заявил пред Министерския съвет, че годишният прираст на българската гора е 3 млн. м³ и ако бъдат взети още 2 млн. м³ от сечнозрелите гори, общо горите могат да дадат 5 млн. м³. Ако се търсят още 2 млн. м³, те трябва да бъдат внесени от чужбина. Придружаващият го от Лесоустройството отговорил, че горите на България могат да дадат 7 млн. м³, затова инж. Васил Серафимов бе обвинен в саботаж и уволнен. Признателни лесовъди построиха чешма и издигнаха паметна плоча на защитника на българската гора инж. Васил Серафимов. Превишеното ползване от горите остави своя отпечатък, като само за 3 – 4 години всички сечнозрели гори бяха доведени до състояние на редини и малинаци. Ежегодно се беряха около 200 т малини за износ и още толкова за вътрешния пазар.

През 1960 г. дърводобивът отново се сля със стопанисването и бях определен да оглавя ръководство

на Сатовчанското стопанството. За втори път на мен се падна отговорността да поема грижата за земите със сечнозрели гори, превърнати в редици и малинаци. **Стояха за залесяване и големи площи опоронени земи** около селата Слащен, Кочан и Долно Дряново. Нужно бе да се увеличи разсадопроизводствената база от 25 на 70 дка и за година да се осигури производството на около 12 – 13 млн. фиданки. Годишното ползване се запази на 80 000 м³ и се посегна на дозряващите насаждения, чакащи за сеч през следващите десетилетия. През 1960 г. бе назначен за стажант младият специалист инж. Иван Радойков. За възстановяване на сечнозрелите гори беше нужно да се вземат ръководни решения, затова се изчакваше позицията на Министерството на горите и горската промишленост.

През 1962 г. на наша отговорност започнахме изсичането на редините, унищожаването на малината и при добра почвоподготовка бе извършено залесяване на голите площи. Министерството проведе Национално съвещание по прилагане на голите сечи в иглолистните гори.

Голяма е заслугата на инж. Мако Даков за сливане на дърводобива и стопанисването. През 50-те години, когато стопанисването бе отделено от дърводобива, беше залесявано върху 500 000 дка, а след сливането на дейностите само през 1960 г. бяха залесени повече от 930 000 дка нови гори. В Сатовчанското горско стопанство годишното залесяване нарасна от 3000 дка при 80 % прихващане до 6000 дка при 95 % прихващане през 60-те години. За десетилетието бяха залесени 60 000 декара.

Част от лесоустройствената група пред барака-та, м. Аклисе, 1950 г.

На обяд пред кухнята – лесоустройствената бригада, р. Бистрица – Плетенски чаркове, 1950 г.

Плетенски чаркове и стари остатъци от тях, 1950 г.

До края на 1979 г. славата на величествените дикчански гори изчезна. По оголените площи около селата Слащен, Кочан и Долно Дряново растяха млади гори, а сечнозрелите гори се възстановиха. Дървесината, добита от превишеното ползване, беше използвана при построяването на болници, училища, читалища, културни домове, обществени и стопански сгради, а жилищният фонд се удвои. Но в края на 80-те години настъпиха промени в отношението на обществото към горите.

Горскотехническите участъци и Горските охранителни пунктове бяха преместени по-близо до селата, като по този начин беше елиминиран техническият и професионалният контрол при сечта и извоза. На някои сечища имаше по 40 – 50 м³ дървен материал, платен за сеч и извоз, но неизвозен. Редица задължения на инженерно-техническите кадри бяха прехвърлени на работниците. Беше помрачена добрата традиция празникът Седмица на гората да служи като повод за организиране на населението да полага доброволен труд.

Сгромоляса се и помощното стопанство. Десетилетия наред то беше носило печалба, но се стигна дотам години наред да приключва с по 30 000 лв. загуба. Бяха написани истории от хора, които не познаваха производствената дейност на Стопанството. Те целяха да бъдат опорочени кадрите, работещи през 50-те, 60-те и 70-те години. Ако зачетем тези истории, кой специалист или работник би повярвал, че една моторна резачка през 1969 г. е отсякла 8221 м³ и 25 чифта обоз са извозвали 50 000 – 60 000 м³ дървесина? Или пък, че през 1947 г. при 20 000 м³ иглолистна маса са отсечени 115 000 м³, а 21 000 м³ са избичени на янове за построяване на жилища и обори?

Нямам желание да се самоизтъквам, но нямам основание и да се срамувам от 40 години изминат път в горите на Сатовчанското горско стопанство. През най-тежките периоди за него оставих след себе си около 90 000 дка млади гори. На това стопанство дадох всичко, което можех да дам, и научих много.

25.07.1997 г.
м. „Превала“